

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет Економіки та менеджменту
/назва факультету/

Кафедра психології
/назва кафедри/

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

Галина Ціх

(прізвище та

ініціали)

30

серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОНФЛІКТОЛОГІЯ

/назва дисципліни/

галузь знань

05 «Соціальні та поведінкові науки»

/шифр і назва галузі знань/

рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

/назва/

спеціальність

053 «Психологія»

/шифр і назва/

освітня програма

«Психологія»

/назва/

спеціалізація

/назва/

вид дисципліни

вибіркова дисципліна циклу професійної підготовки

/об'єкт/якщо вибіркова/

Тернопіль – 2024 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Конфліктологія»

(назва дисципліни)

для студентів факультету економіки та менеджменту

(назва факультету)

Розробники:

Старший викладач кафедри психології

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

/ Петро СІВЧУК /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні
кафедри психології

(назва)

Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

/

(підпис)

Василь ВИШНЬОЛВСЬКИЙ

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена НМК
факультету економіки та менеджменту

(назва)

Протокол від «30» серпня 2024 року № 2

Секретар НМК

(підпис)

/ Оксана ПОТІХА /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма погоджена:

Спеціальність

053 «Психологія»

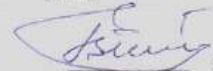
(шифр і назва)

освітня програма

«Психологія»

(назва)

Завідувач випускової кафедри

(підпис)

Василь ВИШНЬОВСЬКИЙ /

(ініціали та прізвище)

Гарант освітньої програми

(підпис)

/ Ірина ПЕРІГ /

(ініціали та прізвище)

1. Структура навчальної дисципліни

Показник	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів/годин	4,5/135	4,5/135
Аудиторні заняття, год.	56	14
Самостійна робота, год.	79	121
Аудиторні заняття		
- лекції, год.	28	10
- лабораторні, год.	-	-
- практичні заняття, год.	28	4
- семінарські, год.	-	-
Самостійна робота		
- підготовка до практичних занять	14	2
- опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	16	74
- опрацювання лекційного матеріалу	14	5
- виконання індивідуальних завдань	-	-
- виконання курсових проектів (робіт)	-	-
- підготовка та складання екзаменів, контрольних робіт, рефератів, есе, тестування	35	40
Екзамен		

Частка годин самостійної роботи студента:

- денна форма навчання – 59%;
- заочна (дистанційна) форма навчання – 90%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Конфліктологія» є формування у здобувачів вищої освіти сучасних знань з основ конфліктології, актуальних питань загальної конфліктології та побудови продуктивних людських взаємовідносин, оволодіння практичними навичками аналізу конфліктів, вироблення вмінь контролювати конфліктну ситуацію та ефективно вирішувати та аналізувати конфліктні ситуації, що виникають в різних сферах суспільного життя.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Конфліктологія» є:

- ознайомлення з концептуальними теоріями конфліктології;
- формування та закріплення навичок аналізу природи конфлікту,
- визначення їх видів та динаміки розвитку;
- засвоєння методів ефективного управління конфліктами;
- вивчення методики аналізу конфліктів. забезпечення засвоєння здобувачами вищої освіти необхідних теоретичних знань в галузі загальної

конфліктології;

- формування конфліктологічної компетентності, що забезпечила б оптимальність інтеграції суб'єктів діяльності та спілкування в соціумі;

- формування мотивації на засвоєння знань в галузі загальної конфліктології, що створить можливість розвитку творчої індивідуальності майбутнього фахівця;

- самостійного засвоєння практичних навичок з попередження, профілактики та управління конфліктами;

- дослідження методологічних, теоретичних і методичних проблем загальної конфліктології;

- ознайомлення з класичними та сучасними концепціями, тлумаченнями предмету загальної конфліктології, закономірностями, класифікацією конфліктів, причинами їх виникнення;

- навчання основним способам оригінального вирішення конфліктів у процесі міжособистісної взаємодії;

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з конфліктними технологіями посередницької діяльності при вирішенні конфліктних ситуацій, враховуючи прояв індивідуально-психологічних особливостей конструктивного, ділового й міжособистісного спілкування, управління людьми в колективі;

- розкриття арсеналу засобів діагностики конфліктів у різних сферах життєдіяльності, вияв конфліктних особистостей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Конфліктологія» студенти мають **знати**:

- сутність і складову конфлікту;

- типологію конфлікту;

- причини виникнення і розвитку конфлікту як невід'ємного атрибуту сьогодення;

- можливості управління конфліктами;

- можливості і методи розв'язання конфліктів.

Уміти:

- проводити аналіз конфлікту з позицій сучасної конфліктології;

- попереджати і конструктивно розв'язувати конфлікти в основних сферах життєдіяльності людини (у трудовому колективі, сім'ї, міжетнічних і соціально-політичній сферах) тощо;

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

- загальних:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

- спеціальних:

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

- За результатами вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати такі результати навчання:

ПР 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Лекційні заняття

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	<p>Тема 1: Конфліктологія як наука і навчальна дисципліна Об'єкт і предмет конфліктології. Основні цілі і завдання конфліктології. Методи дослідження конфліктології. Основні напрямки дослідження і функції конфліктології. Система категорій конфліктології. Методологічні принципи дослідження конфліктів. Функції конфліктології. Місце і роль конфліктології в системі наукового знання. Актуальність конфліктології як науки в сучасній Україні.</p>	2	1
2	<p>Тема 2: Становлення і розвиток конфліктології Передумови формування конфліктологічних ідей. Проблема конфліктів в поглядах стародавніх і античних мислителів. Конфліктологічні ідеї періоду середньовіччя, відродження і нового часу. Проблема насильства і конфліктів в релігійних вченнях. Дослідження конфліктів в соціології. Основні ідеї і напрямки. Дослідження конфліктів в психології, Основні підходи і проблеми. Причини і фактори виникнення конфліктології як самостійної науки в 20 ст.. Сучасні західноєвропейські та американські конфліктологічні теорії. Становлення і розвиток конфліктології в Україні.</p>	2	1
3	<p>Тема 3: Сутність і структура конфлікту Конфлікт як феномен суспільного життя: сутність та природа конфлікту; структурна модель та основні елементи конфлікту; предмет, об'єкт, об'єктивний зміст та суб'єктивне значення конфлікту; границі (межі) конфлікту; порівняння терміну конфлікт із іншими на позначення зіткнення (суперництво, конкуренція, криза). Витоки, причини та рушійні сили конфлікту: напруженість як передумова конфлікту; умови, причини, мотиви та рушійні сили конфліктів; організаційно-</p>	2	2

	<p>управлінські причини конфліктів; соціально-психологічні причини конфліктів; особистісні причини конфліктів.</p> <p>Функції конфліктів: вплив конфлікту на соціальне оточення та його учасників; позитивні функції конфліктів; негативні функції конфліктів.</p>		
4	<p>Тема 4: Динаміка конфлікту та механізми його виникнення</p> <p>Конфлікт як соціальний процес та особливості його розвитку. Структурна схема динаміки конфлікту: конфліктна ситуація – інцидент – конфлікт. Основні періоди розвитку конфлікту: латентний період, відкритий період, після конфліктний період. Концепція чотирьох фаз розвитку конфлікту (А. Ішмуратов): латентна фаза, демонстраційна фаза, агресивна фаза, батальна фаза. Інцидент та його роль у конфлікті. Ескалація конфлікту та її основні ознаки. Кульмінація та форми завершення конфлікту. Тривалість та інтенсивність конфлікту. Динаміка різних видів конфліктів.</p>	2	-
5	<p>Тема 5: Види, типи і форми конфліктів та сфери їх прояву</p> <p>Інваріантність прояву конфліктів та проблема їх систематизації. Природа видових характеристик конфліктів та підстави для їх виділення. Типологія конфліктів у класичній конфліктологічній науці. Основні типи конфліктів. Види конфліктів. Основні види соціальних конфліктів та своєрідність їх прояву в різних сферах соціального життя. Форми прояву конфліктів. Основні характеристики. Особливості, природа, види та основні причини конфліктів в сучасній Україні.</p>	2	2
6	<p>Тема 6: Внутрішньоособистісний конфлікт та його характеристика</p> <p>Основні підходи до вивчення внутрішньо-особистісного конфлікту. Суть та особливості внутрішньо-особистісного конфлікту. Передумови виникнення внутрішньо-особистісного конфлікту.</p> <p>Переживання як основа внутрішньо-особистісного конфлікту. Внутрішньо-особистісний конфлікт та адитивна поведінка. Внутрішньо-особистісний конфлікт та суїцидальна поведінка. Основні види внутрішньо-особистісного конфлікту: мотиваційний, моральний, когнітивний, рольовий, адаптивний, невротичний, конфлікт неадекватної самооцінки, конфлікт нереалізованих бажань або комплексу неповноцінності. Форми прояву внутрішньо-особистісного конфлікту: неврастенія, ейфорія, регресія, проекція, номадизм, раціоналізм. Наслідки внутрішньо-особистісного</p>	2	-

	конфлікту: стрес, фрустрація, невроз. Способи попередження і вирішення внутрішньо-особистісного конфлікту: компроміс, уникнення, переорієнтація, сублимація, ідеалізація, витіснення, корекція.		
7	<p>Тема 7: Міжособистісні та міжгрупові конфлікти</p> <p>Особливості, причини та наслідки міжособистісних та міжгрупових конфліктів. Міжособистісний конфлікт, його суть та роль у взаємовідносинах між людьми. Класифікація міжособистісних конфліктів. Міжособистісні методи (стилі) поведінки в конфліктах за К. Томасом і Р. Кілменом. Г. Зіммель про внутрішньогрупові конфлікти. Внутрішньогрупові конфлікти в концепціях Л. Козера. К. Левіна, М. Дойча. Міжгрупові конфлікти, їх особливості та механізм виникнення. Внутрішньогрупові міжособистісні процеси як причина міжгрупового конфлікту. Управління міжособистісними і міжгруповими конфліктами. Конфліктна протидія і види міжособистісних конфліктів. Незадоволеність потреб, як джерело конфліктної протидії. Конструктивна та деструктивна функції міжособистісних конфліктів. Когнітивний контекст конфліктів у міжособистісній взаємодії.</p>	2	-
8	<p>Тема 8: Суспільні конфлікти та сфери їх розгортання</p> <p>Конфлікти в суспільстві та їх особливості. Політичні конфлікти. Соціальні конфлікти. Сімейні конфлікти. Міжетнічні конфлікти. Міжконфесійні та релігійні конфлікти. Конфлікти культур та духовних цінностей. Економічні конфлікти. Міждержавні конфлікти. Рольові конфлікти. Виробничі конфлікти.</p>	2	-
9	<p>Тема 9: Процес управління конфліктами</p> <p>Об'єктивна основа, суть і мета управління конфліктами. Основні правила поведінки з конфліктами в організації. Структура процесу управління конфліктами. (прогнозування, попередження, запобігання, профілактика, діагностика, регулювання, розв'язання). Принципи керування конфліктами (об'єктивності, плюралізму, гласності, демократичності, конкретно-історичного підходу). Технологічні підходи при регулюванні конфліктів. (легалізація, легітимізація, інституалізація, раціоналізація). Основні етапи процесу регулювання конфліктів. Способи прийняття управлінських рішень в конфліктних ситуаціях (педагогічні, адміністративні). Роль менеджера, психолога, медіатора в процесі управління конфліктами.</p>	2	2
10	Тема 10: Методи і форми управління конфліктами	2	-

	<p>Структурні методи управління конфліктами (роз'яснення вимог до роботи, створення обґрунтованої системи винагород, тощо). Міжособистісні методи управління конфліктами (поступка, ухилення, примушування, компроміс, співробітництво). Внутрішньо-особистісні методи управління конфліктами (переорієнтація, сублімація, ідеалізація, витіснення, корекція, компроміс, ухилення). Персональні методи управління конфліктами (використання влади, мотивації, переконання, зміна складу учасників, тощо). Переговори як метод управління конфліктами. Моделі і стилі виходу з конфліктних ситуацій (конкуренція, пристосування, співпраця, ухилення, компроміс, тощо).</p>		
11	<p>Тема 11: Конструктивне розв'язання конфліктів .Основні форми і варіанти завершення конфліктів (розв'язання, врегулювання, загасання, усунення, переростання в інший конфлікт). Сутність та особливості процесу розв'язання конфлікту. Правила розв'язання конфліктів. Критерії розв'язання конфлікту. Умови і фактори розв'язання конфліктів. Логіка, стратегії і способи розв'язання конфліктів. Основні методи розв'язання конфліктів. Суть техніки ПРІЗН (Послідовні ініціативи у зниженні напруги Ч. Осгуда) для нормалізації відносин опонентів конфліктної взаємодії</p>	2	-
12	<p>Тема 12: Посередництво (медіація) у вирішенні конфліктів Основні форми залучення третьої сторони до вирішення конфлікту: медіація або посередництво; третейський суд; арбітраж; примирення; фасилітація; суд, міні-суд, приватне правосуддя. Поняття посередництва (медіації) в конфлікті. Історія посередництва (медіації). Сфери застосування посередництва. Принципи та процедури медіації. Використання влади і технологій у роботі посередника. Стадії посередництва. Роль особистості посередника, його репутації і стилю діяльності а конфлікті.</p>	2	1
13	<p>Тема 13: Переговорний процес та його роль у вирішенні конфліктів Суть переговорного процесу як способу розв'язання конфліктів. Види та функції переговорів. Характерні риси переговорного процесу. Динаміка переговорного процесу: підготовка переговорів; ведення переговорів (налагодження контакту, прийом інформації, техніка слухання, передача інформації, досягнення угоди); аналіз результатів переговорів; виконання досягнутих домовленостей; суб'єктивні оцінки переговорів та їх</p>	2	1

	результатів. Психологічні механізми і технологія переговорного процесу. Психологічні умови успіху на переговорах. Основні (універсальні) стилі ведення переговорів.		
14	Тема 14: Теорія перемовин Вимоги до учасників перемовин і регуляція психологічної атмосфери. Налагодження контакту на перемовинах. Прийом інформації. Передача інформації. Рух до згоди. Прийняття рішення. Завершення перемовин і культурні відмінності в переговорному процесі.	2	-
	Усього годин	28	10

3.2. Практичні заняття

№	Тема заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Конфліктологія як галузь наукового знання	2	1
2	Тема 2. Історія виникнення, становлення і розвитку конфліктології як науки	2	1
3	Тема 3. Суть конфлікту та його структура	2	1
4	Тема 4. Динаміка конфлікту	2	-
5	Тема 5. Типи, види і форми конфліктів	2	1
6	Тема 6. Внутрішньо-особистісний конфлікт	2	-
7	Тема 7. Міжособистісні та міжгрупові конфлікти	2	-
8	Тема 8. Суспільні конфлікти та сфери їх розгортання	2	-
9	Тема 9. Процес управління конфліктами	2	-
10	Тема 10. Методи і форми управління конфліктами	2	-
11	Тема 11. Конструктивне розв'язання конфліктів	2	-
12	Тема 12. Посередництво у розв'язанні конфліктів	2	-
13	Тема 13. Переговорний процес та його роль у вирішенні конфліктів	2	-
14	Тема 14 Теорія переговорів	2	-
	Усього годин	28	4

3.3. Самостійна робота

№	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН

1	Підготовка до практичних занять	14	2
2	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на практичні заняття: - Психологічні причини конфліктів - Профілактика конфліктів - Діагностика та прогнозування конфліктів - Стрес як причина та наслідок виникнення конфлікту - Компроміс, як спосіб вирішення конфлікту - Особистість в конфлікті - Особливості конфлікту та способи його нормативного регулювання - Попередження конфлікту - Соціальні ролі учасників конфліктів - Типологія і природа насильства в конфлікті - Поведінка учасників конфлікту - Вплив емоційних станів людини на виникнення конфліктних ситуацій - Сімейно-побутові конфлікти	16	74
3	Опрацювання лекційного матеріалу	14	5
	Підготовка та складання екзаменів, рефератів, есе, тестування	35	40
	Усього годин	79	121

4. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Форма підсумкового семестрового контролю – екзамен

Модуль 1			Модуль 2			Підсумкова семестрова оцінка	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна			Аудиторна та самостійна робота				
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		25	100
20	20		15	20			
Лекції	Вид робіт	Бал	Лекції	Вид робіт	Бал	Теоретичний курс - 10 балів Практичне завдання - 15 балів	
Лекція №1-2	Практичне заняття №1-2	5	Лекція №9-10	Практичне заняття №9-10	5		
Лекція №3-4	Практичне заняття №3-4	5	Лекція №11	Практичне заняття №11	5		

Лекція №5-6	Практичне заняття №5-6	5	Лекція №12	Практичне заняття №12	5		
Лекція №7-8	Практичне заняття №7-8	5	Лекція №13-14	Практичне заняття №13-14	5		

5. Навчально-методичне забезпечення

1. Конфліктологія: методичні рекомендації для підготовки до практичних занять. Для студентів спеціальності 053 «Психологія», / упорядник П. Сівчук. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя. 2023. 36 с.
2. Конфліктологія: методичні вказівки для самостійної роботи. Для студентів спеціальності 053 «Психологія», / упорядник П. Сівчук. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя. 2023. 33с.

6. Рекомендована література

Базова

1. Герасіна Л.М.Требін М.П. Сахань О.М. Воднік В.Д. Конфліктологія: загальна та юридична. Підручник. К.: Видавництво «Право».2021. 224с.
2. Долинська Л.В. Психологія конфлікту. К.: Вид.:Каравелов. 2019. 304с.
3. Зарицька В.В. Психологія конфлікту. К.: Вид. Гельветина. 2019. 380с.
4. Конфліктологія тф теорія переговорів. Т.П.Яхно, Г.О.Куревіна. .: ВД «Сварог». 2019. 168с.
5. Конфліктологія та теорія переговорів. Є.Б. Тихомирова, С.Р. Постоловський. К.: Університетська книга. 2023. 240с.
6. Конфлікт менеджмент. Довідник для керівників та консультантів. Фрідріх Глазл. Вид. АДЕФ – Україна. 2020. 528с.
7. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці.Навчальний посібник. Ужгород:Вид. УжНУ «Говерла». 2020. 360с.
8. Партико Н. В. Психологія конфліктів. Львів: Вид. Львівська політехніка. 2019.
9. Управління конфліктами. Захарчин Г.М., Винничук Р.О. Львів: вид. Львівська політехніка. 2019.

Допоміжна

1. Ільїна Н.М. Конфлікт в загальноосвітній школі. Навчальний посібник. К.: Вид. Університетська книга. 2023. 183с.

